

POLITIKAI FORDÍTÉSEK PETŐFI MŰVEINEK NÉMET FORDÍTÁSAIBAN*

Írta: SZENT-IVÁNYI BÉLA

Az a német polgárság, amely a múlt század közepén osztozott Heine és Bettina von Arnim lelkesedésében a forradalmár Petőfi iránt, a század utolsó negyedében nagy gazdasági és ideológiai változáson ment át. A kapitalista rendszerben megerősödve uralkodó osztállyá vált. Elfordult az Ifjú Németország eszméitől, 1848 demokráciájától, és Petőfiben sem kívánt más látni, mint a polgári szabadságvágy egykor számára nagyon korszerű költőjét, aki még szerelmi verseiben is a feudális társadalom feletti győzelmét hirdette. Nem kívánta azonban őt radikális politikai harcában követni, mely a fennálló rendet veszélyeztette volna. A lenini „két kultúra” ellentéte Németországban élessé vált, és az igazi Petőfi csak az elnyomottak művelődésében talált menedéket. [1]

Magyarországon a kapitalizmus irodalomtudománya a Petőfi-kép meghamisítását csak az interpretálás eszközeivel hajthatta végre. Németországban azonban a Petőfi-művek szövegének megváltoztatása is lehetséges volt, és a fordítók éltek is ezzel a lehetőséggel. A következőkben KOHUT ADOLPH és BLEIBTREU KARL ilyen jellegű működését mutatom be.

KOHUT ADOLPH Szeged vidékéről származott, 1848-ban született a Csongrád megyei Mindszent községben. 1866 óta 1917-ben bekövetkezett haláláig állandóan Németországban élt. Mozgékony szelleme, csapongó érdeklődése, gyors eredményeket sürgető türelmetlensége megakadályozták abban, hogy szaktudós legyen. Bár 140 könyvet írt, elsősorban újságíró volt. Németországi működése az Osztrák—Magyar Monarchia keletkezésétől bukásáig tartott. Ezalatt számos munkát írt Magyarországról is, a magyar történelemről, a korabeli magyar viszonyokról, magyar írókról, művészekről és politikusokról. 11 magyar szerzőt fordított németre és adta ki őket lapokban, folyóiratokban, 15 könyvben és 7 antológiában. A kor népszerű magyar íróit fordítva végigkíséri a magyar próza fejlődését a század végéig. A 20. század elején mutatkozó nagy társadalmi változások nyomán megújuló magyar irodalmat már nem közvetítette. Nem magyar tárgyú munkáiban is megragadott minden alkalmat, hogy témájának magyar vonatkozásaira rámutasson. Magyar-ságábrázolásának osztálytudatát annak a liberális polgárságnak szemlélete szabta meg, mely mind Poroszországban, mind Magyarországon, bár kompromisszumot kötött a feudális erőkkal, állandóan küzdött a feudális hagyományok és szokások ellen. [2]

KOHUT tárcáiban és könyveiben a magyar irodalom nagyjai közül legtöbbet Petőfivel foglalkozott. Azok közé tartozott ő is, akik Petőfi népszerűségét az egyre reakciósabbá váló polgárságnál a költő forradalmi egyéniségének és szerepének

* A berlini (NDK) Humboldt-egyetem tanárának, a finnugor intézet igazgatójának Közleményeink számára küldött cikke.

elkődösítésével kívánták fenntartani. Ismeretes, hogy e téren jelentős magyar mintái voltak. Hiszen még PÉTERFY JENŐ is ezt mondja egy 1883-ban megjelent németnyelvű magyar országismertető könyvben Petőfiről: „Der demokratische Beigeschmack drängt sich nur in seinen schwächeren Liedern hervor”, „... zu bald entpuppt sich der naive Dichter auch als naiver Politiker.” [3]

Petőfi prózájának mindeztideig legteljesebb német fordítását KOHUT készítette el és adta ki: „Prosaische Schriften von Alexander Petőfi. Aus dem Magyarischen von Dr. Adolph Kohut, Leipzig, Reclam, 1895, 182 l. 16° (Universal Bibl. 3455, 3456)”. Hosszú ideig érlelte magában a vállalkozást. Könyvébe felvette folyóiratokban, könyveiben előbb közölt Petőfi-fordításait is. Nem vette észre, vagy legalábbis nem jelezte, hogy Halleban egy magyar novellagyűjteményben közben megjelent Petőfi két elbeszélésének: „A fakó leány s a pej legény”, valamint „A nagyapa” német fordítása. [4]

KOHUT törekvését, hogy a reakciós polgári Petőfi-interpretálásnak megfelelően megváltoztassa a költő szövegét, elősegítette az a közölt felfogása, hogy Petőfi prózai művei nem maradandó értékűek. Az első novellát, „A fakó leány s a pej legény”-t még nagyjából hűséggel fordította, csupán Petőfi kifejezéseit finomította. Így ezt a mondatot „Ezzel úgy hasba rúgta a szegény asszonyt, hogy az ájulva rogyott a földre” németül így adta vissza: „Er versetzte der armen Frau einen furchtbaren Faustschlag ins Gesicht.” Az említett hallei kiadvány fordítójával megegyezve ő sem meri Petőfit követni, midőn ez az iparosinasból a segéddé válást a király megkoronázásával hasonlítja össze.

„A nagyapa”-t a paraszti környezetből polgári régiókba emeli. Ezt a szándékát már a novella német címe, „Der Grosspapa” is jelzi. A szolgálóleányt „Stubenmädchen”-né nevezi ki. „Mikor a gazdaasszony a levest az asztalra tette’ németül így hangzik: „Als die Suppe aufgetragen wurde”, a bérés a parasztgazdát „Gnädiger Herr”-nek és „Euer Gnaden”-nak titulálja. A fordító nem tűri a liberális polgári családnál sem a falusias asztali imát, sem a nagyapa parasztos pipázását. A polgári szokások betartása érdekében felcseréli az események sorrendjét, a disznótorba való falusias meghívást és az erre való készülődést egy mondatra rövidíti. A fordítás stílusa is követi a tartalmi törést; a szeretők „Rendezvous”-n találkoznak és a parasztgazdaság mint „Ökonomie” szerepel. De nemcsak a paraszti környezet tűnik el a fordításban, hanem a társadalmi elnyomás vádja és az elnyomók elleni fellépés is. Ennek érdekében KOHUT a nagyapa elbeszélését erősen csonkítja. A fordítás főhősében nehéz volna „egy ébredő társadalmi osztály ébredő öntudatának előre világító szimbólumát” [5] felismerni. KOHUT eltagadja, hogy a megkínzott szolgálégény nemcsak fenyegetődött, hanem az úrfira uszította saját kutyáit is. Az a rész, mely arról szól, hogy a rákényszerített katonai szolgálat elől a szolgálégény elmenekül és szénaboglyába bújlik, teljesen kimarad a fordításból. Mikor a bújdosók, a szolgálégény és kedvese betyárokkal találkoznak, egyik betyárt, akinek elbeszélése a paraszttal való embertelen bánásmódról tanúskodik, megteszi nemesnek, és ezzel is hamis útra tereli a történet tendenciáját.

Az elbeszéléseket követő „Úti jegyzetek”, „Úti levelek” és a különféle hírlapi cikkek, magánlevelek, nyílt levelek, kritikák, prózai töredékek fordításaiban nagy kihagyásokkal és csekély változtatásokkal vagy mentegető jegyzetekkel (mint pl. „Petőfi war ein ungeschickter und unglücklicher Politiker. Sein massloser Radikalismus raubte ihm zuweilen das nüchterne Urteil” 151 l.) igyekezett KOHUT Petőfi ezen legszemélyesebb jellegű írásait is polgári olvasói számára elfogadhatóvá tenni. Az összefüggő részek kihagyásáért nem vádolhatjuk hamisítással, hiszen hangsúlyozta,

hogy válogatott szöveget fordít. Vannak azonban helyek, midőn egy-egy szó vagy mondat kihagyásával vagy betoldásokkal, sőt egyes kifejezések megváltoztatásával fordít. A „Lapok Petőfi Sándor naplójából” rópirat fordításából Petőfi lelkes mondata „Vive la republik! kiálték föl” kimarad. A következő epizódnál: „Vasvári és én föl és alá jártunk a szobában. Vasvári az én botommal hadonászott, nem tudva, hogy szurony van benne; egyszerre kiröpült a szurony egyenesen Bécs felé, a nélkül, hogy valamelyikünket megsértette volna. — Jó jel! kiáltánk fel egyhangúlag.” KOHUT kihagyta e részt: „egyenesen Bécs felé”. Tapintatosan elhallgatja KOHUT ezt a mondatot is: „Micsoda nyomorúság kérni akarni, midőn az idő arra int, hogy követelni kell, nem papirossal lépni a trón elé, hanem karddal! ... a fejedelmek úgy sem adnak soha semmit, azoktól, amit akarunk, el kell venni” (86. l.). Ugyanezen naplóból, az április 19-iki bejegyzésekből (90. l.) teljesen kimarad Petőfi lelkes republikánus hitvallása. A költő 1848. június 15-iki kunszentmiklósi „Nyilatkozat”-ának fordításában KOHUT így foglalja össze a Petőfi ellen emelt vádakat: „Ich wurde als Republikaner, als Feind der Regierung etc. denunziert”. Ez természetesen úgy hangzik, mintha Petőfi tiltakozott volna a republikánus elnevezés ellen (98. l.), holott éppen az itt kihagyott mondatokban mutat rá arra, hogy a nép nem kifogásolta republikánus voltát és királyellenességét. Az 1848. május 27-iki (KOHUTnál 28-iki) „Hírlapi cikk”-ben a következő mondat: „Egy verset írtam, melynek tartalma az, hogy nincsen többé szeretett király, és egy népgyűlésen kimondtam, hogy a minisztériumban nincs bizalmam” a fordításban így hangzik: „Weil ich einen Vers geschrieben, worin ich meinem Misstrauen gegen das Ministerium Ausdruck gab, wurde ich verfemt” (100. l.). E cikk befejezése, melyben Petőfi „A királyokhoz” verssel részletesebben foglalkozik és a monarchiák időszerűtlenségét hangsúlyozza, teljesen hiányzik.

Petőfi Arany Jánoshoz írt 1847. február 4-én kelt első levelét Kohut az „Aus dem Reiche der Karpathen. Ungarische Landschafts-, Sitten-, Literatur- und Kulturbilder, Stuttgart, Göschen 1887” című művében még hű fordításban közölte (211—212. l.), most a nevezetes mondatot, „Ha a nép uralkodni fog a költészetben...”, Petőfi irodalmi és politikai programjának tömör összefoglalását, eképpen csonkítja meg: „Wenn erst das Volk in der Poesie herrscht, dann ist der Zeitpunkt nahe, wo es auch in der Politik herrschen wird, und das ist die Aufgabe dieses Jahrhunderts.” (120. l.) Természetesen hiányzik az „Égbe a népet, pokolba az arisztokráciát!” mondat is. Az Aranyhoz 1847. február 23-án írt levélből kimarad az a tanács, hogy ne válasszon Arany királyt művei hőseül. (122. l.)

A „Persönliches, Lebensregeln und Maximen” című befejező idézetgyűjteményben, melyet KOHUT saját közlése szerint Petőfi összes prózai művéből válogatott ki, a következőket mondatja Petőfivel (182. l.): „A trónt még gyanúnak sem szabad érnie. Tiszta legyen, mint a napugár, mely égből jön, égbe megy, menten minden földi szennytől.” „Szép és nagy a királyok hivatása. Ők a föld napjai. Kötelességök ragyogni és melegíteni.” E két idézettel, mégha maradt volna is a fordításban valami Petőfi királyellenességéből, Kohut teljesen „rehabilitálta” a költőt, és bizonyította saját loyálisát az uralkodók iránt. Azt persze nem árulta el, hogy mindkét nyilatkozatot Petőfi történelmi drámájából, a „Tigris és a hiéna”-ból vette; az elsőt Gedőországnagy, a másodikat Béla király maga mondja. [6]

Magyarországon természetesen felfigyeltek az új Petőfi-fordításra. HAVAS ADOLF bírálatában [7] tiltakozik KOHUT „önkéntes fordítói eljárása ellen”. „A nagyapa” fordításánál nem vette észre a követett tendenciát, csak esztétikai szempontból kéri tőle számon a novella tönkretételét. „Hasonló herodesi munkát végzett a fordító” a többi prózai anyagban is, állapítja meg, majd így folytatja bírálatát: „Ebben a

castigatióban — ha szabad így neveznünk — éppenséggel nem tudtunk rendszert föl-fedezni, mindössze annyit, hogy Kohut úr elhagyta mindazon passusokat, amelyek fordítói tehetségét kissé erősebb próbára tették volna, továbbá azokat, amelyek loyális érzelmeit valamelyest sértették vagy nyugtalanították. Igaza van Kohut úrnak, hogy Petőfi republikánus és antimonarchikus diatribái ma, midőn király és nemzet között a legteljesebb harmónia uralkodik, nem találnak többé visszhangra a négy folyam mentén..., de a forradalmi hangulat elementáris kitöréseit, bármily kínos emléket idéznek is föl, s bármily végzetes volt is hatásuk, nem akarjuk kicsempészni irodalmi történetünkéből.” „A királyokhoz” című költeménnyel kapcsolatos példával jellemzi KOHUT eljárását, majd rámutat a fordítás több hibájára és a szövegek tudatos megváltoztatására.

Hosszú ideig maradt KOHUT könyve Petőfi prózájának legteljesebb német közben is KOHUT célzatosan csonkított fordításaiból és ahhoz készített jegyzeteiből közül szemelvényeket egy német Petőfi-kötet. [8] Csak a Német Demokratikus Köztársaság és a Magyar Népköztársaság kulturális együttműködése hozta meg Petőfi prózájának legalább szemelvényes hű fordításait. [9]

BLEIBTREU KARL nem származása révén vált Petőfi fordítójává. 1859-ben Berlinben született. Termékeny író volt, írt novellákat, szindarabokat, regényeket, verseket, irodalomtörténeti és hadtörténeti könyveket és tanulmányokat, kortársainak romantikával kevert naturalista irodalmi programot kívánt adni irodalomelméleti írásai-ban. Előszeretettel írt a katonaeletről militarista pátozzsal. Míg apja, korának híres festője csatajeleneteket festett, ő költészetének tárgyául sokszor választotta a történelem híres csatáit. Nem idegenkedett azonban korának szociális tendenciáitól és a társadalomkritikától sem. Szerkesztett újságokat és folyóiratokat.

Ellentmondó irányzatokat követő irodalmi munkássága e korban nem volt egyedülálló. Az ún. „legifjabb németek” irodalmi csoportja, melyhez tartozott, a 80-as években a növekedő nagyvárosi polgárság sokoldalú érdekeltségének és érdeklődésének megfelelően változatos tendenciáknak hódolt. A Német Császárság megalakulása, Bismarck politikájának hatása a nemzeti öntudat erősödését eredményezte, az 1878-as „szocialista törvény” a német ifjúság intellektuális köreiben növelte a szociális érzékenységet, az üldözött munkásságban inkább láttak mártírokat, mint az államrend ellenségeit. A modern irodalom művelőinek derékhadá újságíró volt, meg kellett felelnie olvasóinak, a kialakuló nagyvárosi kispolgárság gazdasági helyzetéből következő szemléletének. Ebben a nagyhatalmi vágyak mellett a régi feudális és a nagypolgári előkelő világ uralma ellen a demokratikus mozgalmak iránti rokonszenv is helyet kapott.

Kortársai BLEIBTREUT tartották a nagyvárosi növekvő író-, művész- és újságíró-réteg egyik legjobb ábrázolójának. Bár csaknem 200 kötetet kitevő alkotásai felkel-tették a kortársak érdeklődését, nem bizonyultak maradandó értékűeknek. 1885-ben Svájcba költözött és ott halt meg, Locarnóban 1928-ban. Az egymás után megjelenő német polgári irodalomtörténetek egyre kevesebbet foglalkoztak vele.

Utazásai során BLEIBTREU megismerkedett Magyarországgal is. Legnagyobb magyar vonatkozású alkotása az „Ein Freiheitskampf in Siebenbürgen, Kulturhistorischer Roman, Jena, Hermann Costenoble, 1896” című regénye. A szerteágazó cselekményt, mely a Horia és Closca által vezetett román parasztfelkelés hátterében játszódik, egy román parasztleány és egy parasztlány szerelmének története fogja össze. Egy jómódú szász polgár morális indokoktól vezetve a felkelő jobbágyok ügyét támogatja. A magyar nemességet, mint a román parasztság elnyomóit ellenszenvvel ábrázolja, úgy tünteti azonban fel, mintha Erdélyben minden magyar nemes lett volna.

A „Schlechte Gesellschaft. Berliner Novellen, Leipzig-Berlin, Wilhelm Friedrich Königl. Hofbuchhändler, 1885” című elbeszéléseket tartalmazó kötetében a versekkel teletűzdelt „Raubvögelchen”-ben a főhős, egy berlini zeneszerző eljut Budapestre és ott „Vor der genial-realistischen Statue Petőfis blieb Ernst einen Augenblick stehen und starte in die schmerzzerzerrienen leidenschaftlichen Züge des grossen Volksdichters hinauf. Unwillkürlich mummten zwei jener Lieder durch seine Seele, die er nach Gottlieb Ritters Übertragung einst componiert”. E bevezetés után adja Petőfi „Szerelem gyöngyei”-ből „A letarlott...” vers fordítását, majd a „Cipruslombok Etelka sírjáról” egyik darabját, az „Amott fönn egy csillag ragyog...” kezdetűt.

A szerelmes zeneszerző bánatos történetébe szőtt Petőfi-versfordítások egyike megjelent BLEIBTREU következő kiadványaiban is: „Lyrisches Tagebuch, Berlin, Verlag von Steinitz und Fischer, 1885” és „Kosmische Lieder. Ein lyrisches Lebensbuch, Zürich, Verlag Albert Müller, 1915”. E gyűjtemények BLEIBTREU eredeti és fordított költeményeit foglalják magukba. Angol, francia, olasz és norvég lírikusok mellett szerepel Petőfi is, mégpedig a következő költemények fordításaival: „a Cipruslombok Etelka sírjáról” sorozatból két darab, „Természet még te is gúnyolódol”, (E fordításból a 6 versszakos költemény ötödik szakasza hiányzik) és „Amott fönn egy csillag ragyog”. Ezeket kívül „Etelkéhez”, „Érik a gabona”, „Verseim”, „S. K. emlékkönyvébe”, „Ha az Isten”, „Szeretek én”. A fent említett második kiadványban újra megjelentek átdolgozva az első gyűjteményből: „Amott fönn egy csillag ragyog” és „Ha az Isten”. Az „Amott fönn egy csillag ragyog” BLEIBTREU fordításában megjelent még Alfred Teniers hírhedt Petőfi-fordítás gyűjteményében: [10] „Gedichte von Alexander Petőfi, Halle an. S., Hendel 1887, Bibliothek der Gesamtlitteratur des In- u. Auslandes, Nr. 152—153.”

BLEIBTREU itt felsorolt Petőfi-fordításai általában jól sikerültek, méltán mondta LENKEI HENRIK: „Ez az anthológia a sok selejtes között valóban jeles fordításokat is közöl. Ilyenek Meissner Alfred, Bleibtreu Károly és Beck Károly, a magyar származású német költőnek interpretálásai.” [11]

Éppen a „Lyrisches Tagebuch”-ban, ahol Petőfi a világirodalom többi nagyjainak társaságában, aránylag jó fordításokban olvasható, bukkan fel egy igen sajnálatos Petőfi-torzítás. BLEIBTREU saját versei közt szerepel egy költemény: „Petőfi in der Hunyadi-Burg” (9. l.). A jegyzetekben azonban közli: „NB. Dem Gedicht Petőfi in der Hunyadi-Burg liegt ein Gedicht Petőfis selber zu Grunde” (142. l.) A fordítás eredeti szövege Petőfi „Vajdahunyadon” című költeménye, ez azok közé a versek közé tartozik, melyeket Petőfi Bem diadalmas 1849-es téli-tavaszi hadjáratának lelkes hangulatában írt, és amelyekben a hadvezér iránt érzett nagyrabecsülését, szeretetét és csodálatát fejezte ki. Bem látogatásakor Vajdahunyad vára azt hiszi — mondja e költemény —, hogy Hunyadi János tért vissza falai közé és a vendéget mint Hunyadi üdvözlí. Bem elutasítja ezt az üdvözlést és megnevezi magát, de a vár hangoztatja, hogy benne a nagy hős szelleme tért az ősi várba:

„Az vagy ki voltál, négyszáz év előtt s most

Te mentetted meg e magyar hazát.”

BLEIBTREU átköltésében, mely egyébként elég pontosan követi az eredetit, a vendég csak azt mondja a vár üdvözlőletre, hogy ő nem Hunyadi, de nem nevezi magát Bemnek.

Petőfi költeményében ez áll:

Felelt a vendég: „Sajnállak, szegény vár,

Hogy örömedet el kell rontani...

Csalatkozol; nem az jött, a kit vártál,

Az én nevem Bem, és nem Hunyadi.”

BLEIBTREU így fordította, így költötte át e versszakot:

Der Gast versetzt: „Du dauerst mich, o Veste,
Dass Deiner Hoffnung es an Grund gebricht,
Nicht Er kam, der Erwartete, der Beste:
Der Sieger Hunyadi bin ich nicht”.

Úgy tünteti fel tehát BLEIBTREU, hogy Petőfi a Hunyadinak tartott vendég, — ezt fejezi ki a fordítás címe is — és a költő önmagát magasztaltatja Hunyadi szellemként. Kettős hamisítás tehát. Elferdíti a költő szándékát, és kiteszi Petőfit az izléstelen öndicsőítés vádjának. Ismeretes Petőfi nagy önérzete, de Bem rovására önmagát sohasem dicsérte volna! Féltrevezette talán a német költőt Petőfi első versszaka, amelyet pontosan lefordított:

Fogadjatok be, ti dicső falak,
Fogadj magadba, híres ősi vár!
Légy üdvezelve ... hol a hős lakott,
A költő ottan lelkesedve jár.

Mivel nyilván nem tudott magyarul, egy esetleges hibás nyers fordítás is elrejtette előtte Bem nevét. E feltevés ellen szól a többi fordítás pontossága. Ennélfogva feltételezhető, hogy a hadtörténész BLEIBTREU jól ismerte Bem szerepét az európai forradalmakban és mint a királyok és császárok csatáinak költője nem kívánta előtte hódolatát kifejezni.

A „Vajdahunyadon” első ismert német fordításában 1868-ban THEODOR OPITZ kimondja híven Petőfi-szövegéhez Bem nevét. [12] A BLEIBTREU fordítás után készültek is. [13]

JEGYZETEK

[1] A munkásmozgalmi rendezvényeken évtizedeken át szaválták az „Egy gondolat bánt engemet” lelkesítő sorait. Találkoztam e régi hagyománnyal 1945-ben, midőn mint egy bűvő patak bukkant elő egy berlini kommunista összejövetelel e vers régi fordítása.

[2] BÉLA SZENT-IVÁNYI, Adolph Kohut. Ein kultureller Vermittler zwischen Ungarn und Deutschland (mit einem bibliographischen Anhang seiner selbständigen Werke). Wissenschaftliche Zeitschrift der Humboldt-Universität zu Berlin, Gesellschafts- und sprachwissenschaftliche Reihe, XIV (1965) 843—8.

[3] Das moderne Ungarn. Essays und Skizzen. Herausgegeben von DR. AMBROS NEMÉNYI, Berlin 1883, 33 és 39.

[4] Ungarisches Novellenbuch. Übersetzt und herausgegeben von D. HAER, Halle Otto Hendel. I. Bändchen (1887), Bibliothek der Gesamt Litteratur des In- und Auslandes Nr. 34.

[5] MARTINKÓ ANDRÁS, A prózaíró Petőfi, Budapest 1965. 239

[6] II. felvonás 1. és 2. jelenés.

[7] Egyetemes Philologiai Közlöny, 1896. 828

[8] RENÉ SCHWACHHOFER, Bettelsack und Freiheit, Weimar 1954.

[9] Petőfi. Ein Lesebuch für unsere Zeit von Gerhard Steiner, JOSEF TURÓCZI-TROSTLER und ENDRE GÁSPÁR, Weimar 1955; Sándor Petőfi: Denn mein Herz ist heiss. Ausgewählte Lyrik und Prosa, Hrsg. von GERHARD STEINER, Leipzig 1959 (Reclam Nr. 8366—69); VERA THIES fordításában rövidesen megjelenik „A fakó leány s a pej legény” németül a lipcei Paul List Verlag készülő magyar antológiájában.

[10] Vö. Petőfi a világirodalomban. I. LENKEI HENRIK, Petőfi német fordítói. Petőfi-Könyvtár szerk. ENDRŐDI SÁNDOR és FERENCZI ZOLTÁN, 27—28. Budapest 1911, 24

[11] Uo. 26.

[12] Alexander Petőfi von Theodor Opitz, Bern, Haller'sche Verlagshandlung, 1868, 366

[13] A gyér BLEIBTREU-bibliográfia legújabb művei, melyeket a cikkhez használtam: OTTOKAR STAUF v. D. MARCH, Carl Bleibtreu, Stuttgart, Krabbe 1919, GUSTAV FABER, Carl Bleibtreu als Literaturkritiker, Berlin, Ebering 1936, Germanische Studien 175; FALK HARNACK, Die Dramen Carl Bleibtreus, Berlin, Ebering 1938, Germanische Studien 199.

ПОЛИТИЧЕСКИЕ ИСКАЖЕНИЯ В НЕМЕЦКИХ ПЕРЕВОДАХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ Ш. ПЕТЕФИ

Б. Сент-Ивани

После подавления демократических революций 1848 года немецкая буржуазия, становясь всё более реакционной, и полуфеодальный венгерский господствующий класс одинаково чуждались политическим воззрениям Петёфи. Его демократические и антимонархические высказывания в Венгрии прикрывали ложной интерпретацией, а в немецких переводах было возможно и изменение текстов. Данная работа показывает как пользовался этой возможностью Адольф Когут в слёме и поныне самом полном переводе прозы Петёфи (*Prosaische Schriften von Alexander Petöfi, Leipzig Reclam 1895*) и Карл Блейбстрай в переводе стихотворения Петёфи „В Вайдахуняде“ (*Lyrischee Tagebuch, Berlin, Steinitz und Fischer 1885*).

POLITISCHE ENTSTELLUNGEN IN DEUTSCHEN ÜBERSETZUNGEN DER WERKE VON PETÖFI

von B. Szent-Iványi

Nachdem die demokratischen Bewegungen des Jahres 1848 niedergedrückt worden waren, war dem reaktionär werdenden deutschen Bürgertum und der halbfeudalen ungarischen herrschenden Klasse Petöfis politische Stellungnahme zuwider. Seine demokratischen und antimonarchischen Äusserungen wurden in Ungarn durch falsche Interpretation verschleiert, in den deutschen Übersetzungen war auch die Umänderung der Texte möglich. Diese Arbeit zeigt, wie Adolph Kohut in seiner Übersetzung der prosaischen Schriften von Petöfi, die bis heute die vollständigste ist, (*Prosaische Schriften von Alexander Petöfi, Leipzig, Reclam 1895*) und Karl Bleibtreu in seiner Umdichtung von Petöfis Gedicht „Vajdahunyadon“ (*Lyrisches Tagebuch, Berlin, Steinitz und Fischer 1885*) von dieser Möglichkeit Gebrauch gemacht haben.